

Tiyatro Oyuncularının Boş Zaman Tatminleri ve Yaşam Doyumları Üzerine Bir Araştırma

Hasan Tahsin KAVLAK^a Ertuğrul DÜZGÜN^b Ercan KARAÇAR^c Hüseyin Fatih ZARARSIZ^d

^aAnkara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi, Ankara, Türkiye. (htkavlak@gmail.com)

^bBolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, Bolu, Türkiye. (duzgunertugrul@gmail.com)

^cSinop Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Rekreasyon Yönetimi, Sinop, Türkiye. (ercan_karacar@hotmail.com)

^dKarabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Karabük, Türkiye. (fatihzararsiz96@gmail.com)

ÖZ

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:

05.02.2021

Kabul Tarihi:

19.03.2021

Anahtar Kelimeler

Rekreasyon

Boş Zaman Tatmini

Yaşam Doyumu

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

Bu çalışma, tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Literatürde boş zaman tatmini ve yaşam doyumunu üzerine çok sayıda araştırma olmasına rağmen bu değişkenleri tiyatro oyuncularıyla ilişkilendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan anket kullanılmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 527 kişiye anket yapılmıştır. Eksik ve yanlış doldurulmuş anketler araştırma kapsamı dışında bırakıldığı için 520 anket analiz edilmiştir. Tiyatro oyuncularının özelliklerine dair bilgilerin betimlenmesi için frekans ve yüzde testleri, boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumunu düzeylerinin belirlenmesi için ise aritmetik ortalama testi kullanılmıştır. Boş zaman tatmini ve yaşam doyumunun çeşitli değişkenlere göre göstermiş olduğu farklılıklar için bağımsız iki örnek t-testi ve varyans testi kullanılmıştır. Boş zaman tatmini ve yaşam doyumunu arasındaki ilişki ise korelasyon testi ile incelenmiştir. Testler sonucunda boş zaman tatmini ve yaşam doyumunu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar kapsamında gerek literatüre gerekse de uygulama alanına dönük öneriler geliştirilmiştir.

ABSTRACT

Article History

Received

05.02.2021

Accepted:

19.03.2021

Keywords

Recreation

Leisure Satisfaction

Life Satisfaction

Article Type: Research Paper

This study was conducted to examine the leisure time satisfaction levels and life satisfaction of theater actors in terms of various variables. Although there are many studies in the literature on leisure time satisfaction and life satisfaction, there is no study linking these variables with theater actors. The survey technique used in quantitative research methods was used as questionnaire. The questionnaire form consists of 3 parts. Within the scope of the research, 527 people were surveyed. Since incomplete and incorrectly filled questionnaires were excluded from the scope of the research, 520 questionnaires were analyzed. Frequency and percentage tests were used to describe the information about the characteristics of the theater actors, and the arithmetic mean test was used to determine the leisure time satisfaction levels and life satisfaction levels. Two independent samples t-test and variance test were used for the differences in leisure satisfaction and life satisfaction according to various variables. The relationship between leisure time satisfaction and life satisfaction was analyzed with the correlation test. As a result of the tests, a positive relationship was found between leisure time satisfaction and life satisfaction. Within the scope of the obtained results, suggestions regarding both the literature and the application are have been developed.

***Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:** Hasan Tahsin KAVLAK

E-Posta: htkavlak@gmail.com

Önerilen Atıf/ Suggested Citation: Kavlak, T., H., Düzgün, E., Karaçar, E. ve Zararsız, F., H. (2021). Tiyatro Oyuncularının Boş Zaman Tatminleri ve Yaşam Doyumları Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8(1), 73-93.

Bu çalışma, 2-4 Eylül 2020 tarihleri arasında çevrimiçi olarak yapılan MTCON Kıtalararası Turizm Yönetimi Konferansı'nda sözlü olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş ve güncellenmiş halidir.

1. Giriş

Teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin boş zaman dilimlerinde artış sağlandığı, buna paralel olarak gelişen kentleşme olgusuyla birlikte de bireylerin artan boş zaman dilimlerinde gerçekleştirebilecekleri rekreasyon faaliyetlerinin kısıtlandığı düşünülmektedir. Nitekim Aslan (1993), 20. yüzyılın sonlarında sanayileşme ve kentleşme ile birlikte rekreasyon faaliyetlerine olan ihtiyacın arttığını ortaya koymuştur. 21. yüzyılda da bu ihtiyacın ilerleyerek süregeldiği ifade edilmektedir (Liu ve Walker, 2015). Bu durum, kentlerde yaşamı zorlaştırırken rekreasyona yönelik ihtiyacın da artmasına neden olmaktadır (Akgül, 2016). Ancak her birey kentleşme ve teknolojiden aynı ölçüde etkilenmemekte ve rekreasyon ihtiyacını da aynı düzeyde hissetmemektedir. Daha geniş bir ifadeyle bireyin sahip olduğu özellikler ve imkânlar bireyin rekreasyona olan ihtiyacının önemli belirleyicisi olarak görülebilir. Sahip olunan imkânların belirleyicisi olarak da meslek önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü birey, gün içerisindeki kısıtlı zamanının ne kadarını meslekte harcıyorsa o kadar da boş zamanının olmadığı söylenebilir. Yani meslekte harcanan zaman ile boş zaman arasında ters bir orantı olduğu ifade edilebilir. Ancak meslek olarak yürütülen bazı faaliyetlerin rekreasyon, rekreasyon olarak yürütülen bazı faaliyetlerin de meslek olarak yürütülebileceği düşünüldüğünde bireyin rekreasyon ihtiyacında da farklılığın olabileceği öngörülmektedir. Örneğin; tiyatro oyunculuğu, ressamlık, heykeltıraşlık, fotoğrafçılık gibi bazı aktiviteler boş zaman diliminde ve kâr amacı olmadığında rekreasyon, bu aktivitelerden maddi kazanç sağlandığında ise çalışma zamanında yer alan mesleki faaliyetler olarak kabul edilmektedir. Çünkü bir faaliyetin rekreasyon olabilmesi için temelde “para kazanma amacının olmaması, boş zaman diliminde yapılması ve gönüllülük esasına dayanması” gerekmektedir (Bucker, 1972: 4). Bu noktada, bu aktiviteleri meslek veya mesleki gelişim için yürüten bireylerin boş zaman dilimlerinden sağladığı tatmin düzeyleri merak konusu olmuştur.

Öte yandan birey, mesleki faaliyet olarak bir rekreasyon aktivitesini gerçekleştirirken boş zamanındaki tatmininde olduğu gibi mesleğinin bir rekreasyon faaliyeti olmasından kaynaklı olarak yaşamdan aldığı doyum düzeyinde de farklılıkların oluşabileceği öngörülmektedir. Hem meslek hem de rekreasyon olarak işlev gören faaliyetlerden bazılarının da sanatsal faaliyetler olduğu düşünüldüğünde hem boş zaman tatmini için hem de yaşam doyumunu için farklılıkların oluşması beklenmektedir. Nitekim Coman ve Mihaita (2019: 43-46) da sanatın yaşam doyumunu üzerinde bir etkisinin olduğunu ve yaşam doyumunun da bazı kişisel özelliklerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu bu sanatsal faaliyetler içerisinde de tiyatro oyunculuğunun farklılaştığını ifade etmek gerekir. Çünkü tiyatro oyunculuğunda

gösteri için bir prova gerekebilir. Bunun yanı sıra resim, heykel, fotoğraf gibi sanat dalları yalnızca görsel eserler sunarken tiyatrodaki hem görsel hem işitsel eserler sunulabilmektedir. Durum böyle olunca tiyatrodaki yeteneğin yanı sıra belli bir çalışmaya, yani belli bir zaman dilimine de ihtiyaç duyulabilmektedir.

Tüm bu ifadelerden hareketle, tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla yürütülen bu araştırmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ne kadardır?
- Tiyatro oyuncularının yaşam doyum düzeyleri ne kadardır?
- Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri çeşitli demografik ve kişisel faktörlere göre farklılık göstermekte midir?
- Tiyatro oyuncularının yaşam doyum düzeyleri çeşitli demografik ve kişisel faktörlere göre farklılık göstermekte midir?
- Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ile yaşam doyumları arasında bir ilişki var mıdır?

Yapılan literatür taraması sonucunda tiyatronun boş zaman tatminine veya bireyin yaşam doyumuna olan etkisine yönelik araştırmalar bulunsa da doğrudan tiyatro oyuncularının boş zaman tatminleri ve yaşam doyumları üzerine bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda bu araştırmanın sonuçlarının literatürde ilgili boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Öte yandan araştırma sonuçlarından hareketle geliştirilen önerilerin, tiyatro oyuncularının boş zaman tatmini ve yaşam doyumunu düzeylerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

2. Literatür Taraması

Sanayi Devrimi, bireylerin yaptıkları işlerde, daha kısa sürelerde daha yüksek verim alınmasına ve çalışma zamanının kısalmasına imkân vermiştir. Bu durumun, bireylerde iş dışında da bir hayatın olduğunu düşünmeye ittiği dolayısıyla hissedilen ihtiyaçlarında da farklılaşmaya neden olduğu bilinmektedir. Sanayi Devrimi öncesinde de bilinen ancak Sanayi Devrimi ile birlikte neredeyse her insanın hissettiği ihtiyaçlardan birisi de çalışma zamanının dışında kalan boş zaman dilimindeki rekreasyon ihtiyacıdır. Torkildsen (1992: 25), boş zaman kavramını; “baskıdan kurtulmak, kısıtlamalardan özgürlüğe geçmek, seçme özgürlüğü, işten sonra arta kalan zaman ya da zorunlu yükümlülükler yerine getirildikten sonra kalan zaman” olarak tanımlamaktadır. Torkildsen’in tanımında da görüldüğü üzere boş zaman kavramının içerdiği anlam soyuttur. Soyut olan her kavram ve fenomenin de öznel olarak içerdiği,

yani bireyden bireye farklılaştığı düşünüldüğünde söz konusu bu boş zaman diliminden alınan tatmin düzeylerinde de farklılık olabileceği söylenebilir. Nitekim boş zaman gibi tatmin kavramı ve içerdiği anlam soyuttur.

Boş zaman tatmini (Beard ve Ragheb, 1980); “bireylerin boş zaman etkinliklerine katılımları sonucunda elde ettikleri, kazandıkları, ulaştıkları ve algıladıkları pozitif duygular” olarak ifade edilmektedir. İnsanlara bir kaynak teşkil eden boş zamana karşı, kullanım öncesi beklentiler ile kullanım sonrası sağlanan fayda arasındaki farkın pozitif yönlü olması durumunda bireyde ‘tatmin’ durumu, negatif olması durumunda ise ‘tatminsizlik’ durumu olduğu söylenebilir. Literatürde boş zaman tatmini üzerine birçok çalışma (Agate, Zabriskie, Agate ve Poff, 2009; Franken ve Van Raaij, 2018; Misra ve McKean, 2000; Riddick, 1986) bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada (Gül, 2019) üniversite öğrencilerinin boş zaman tatminlerinin yaşam doyumu üzerinde etkisinin olduğu tespit edilmişken, diğer bir araştırma ise (Ardahan ve Lapa, 2010) üniversite öğrencilerindeki bu etkiye ek olarak boş zaman tatmininin gelire göre farklılığını ortaya koymuştur. Öte yandan fizyolojik ve organizasyonel rekreasyon faktörlerinin psikolojik, sosyal ve fiziksel boş zaman tatmini üzerinde de etkisi bulunmaktadır (Yayla ve Çetiner, 2019). Boş zaman tatmininin evlilik memnuniyeti (Johnson, Zabriskie ve Hill, 2006), yaşam tatmini ve yaşam kalitesi (Sevil, 2015), akademik stres ve kaygı düzeyinde azalma, benlik saygısında artma (Gordon ve Caltabiano, 1996), psikolojik sağlık ve iş doyumu (Pearson, 1998), mutluluk ve psikolojik refah (Brown, Frankel ve Fennel, 1991), öznel iyi oluş (Wang, Qu, Yang ve Yang, 2018) üzerinde de etkilerinin olduğu ortaya koyulmuştur.

Söz konusu çalışmalar incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla 20. yüzyıl sonlarında ve 21. yüzyılda yapıldığı görülmektedir. Bu durumun, nüfus artışı, kentleşme, rekreasyon alanlarının daralması, teknoloji bağımlılığı, boş zaman düzeyinin artışı gibi birçok sebepten kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak burada asıl dikkat çekilmek istenen nokta, rekreasyon ihtiyacının gittikçe artması ve böyle bir ortamda bireylerin boş zamanlarından aldıkları tatmin düzeylerinin yaşamlarıyla olan ilişkisidir.

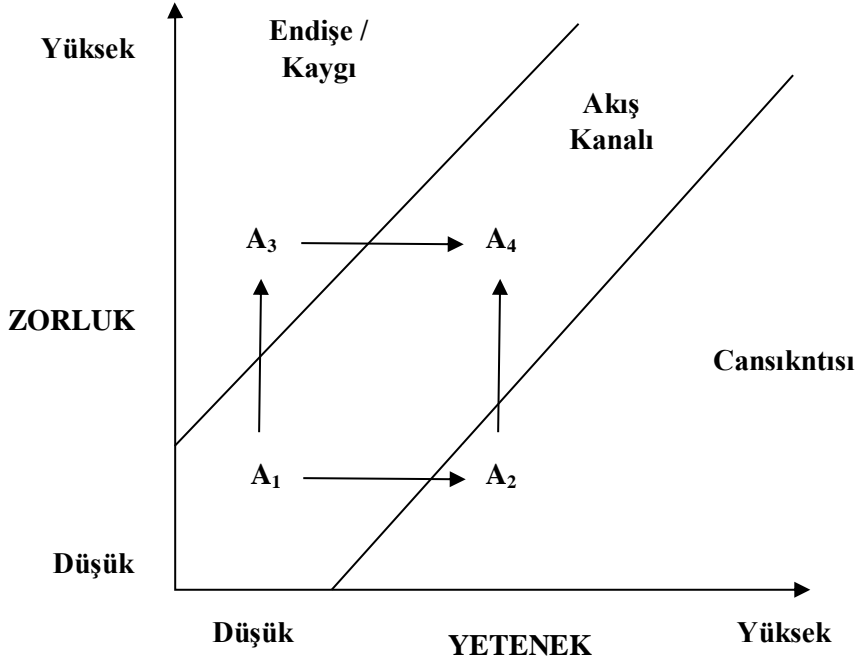
Çalışma zamanı ve boş zaman arasındaki ters orantının varlığı düşünüldüğünde, boş zaman ve rekreasyonun bir diğer ilişkisinin de yaşam doyumu ile olduğu söylenebilir. Boş zaman tatmini ile yaşam doyumu arasındaki söz konusu bu ilişkiye dair de çok sayıda çalışma (Ragheb ve Griffith, 1982; Brown ve Frankel, 1993; Huang ve Carleton, 2003; Lapa, 2013) bulunmaktadır. Bu çalışmalarda kişilik özelliklerinin yaşam doyumu ve boş zaman tatmini üzerinde (Akyıldız, 2013), yaşam doyumunun da kişilik ve öznel iyi oluş üzerinde olumlu

etkisinin (Schimmack, Radhakrishnan, Oishi ve Dzokoto, 2002; Liu ve Yu, 2015) olduğu ortaya koyulmuştur. Lapa (2013), yaşam doyumu, boş zaman tatmini ve algılanan özgürlük hissi arasında, Sneegas (1986) ise yaşam doyumu, boş zaman tatmini ve sosyal yeterlilik arasında ilişki bulmuştur. Söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı bireyin duygu durumunu sosyal ve bireysel yönden etkileyen faktörler olarak ifade edilebilir. Öyle ki boş zaman tatmini, yaşam doyumu, refah, mutluluk, huzur ve yaşam kalitesi arasında da bir ilişkinin olduğu ortaya koyulmuştur (Argan, Argan ve Dursun, 2018; Spires ve Walker, 2008; Eruzun ve Türkmen, 2018). Bu bilgilere ek olarak boş zaman tatmini düşük olan bireylerde sıkılma algısının da arttığı söylenmektedir (Yaşartürk, Akyıldız ve Karataş, 2017).

Ele alınan tüm bu çalışmaların sonuçları holistik bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde süreklilik arz etmeyen boş zaman tatmin düzeyi, yaşam doyumunu düşürerek sıkılmayı, mutsuzluğu, huzuru ve düşük yaşam kalitesini de beraberinde getirebildiği ifade edilebilir. Özellikle hem rekreasyon hem de iş olarak değerlendirilebilen faaliyetleri mesleki anlamda gerçekleştiren bireylerde boş zaman tatmininin sağlanmasında zorluk olabileceği öngörülmektedir. Söz konusu bu düşünce ise akış teorisi ile desteklenmektedir.

Bir sanatçının mesleğini icra ederken yeme-içme ve uyku gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarının bile ihmal edildiğinin gözlemlenmesi sonucu ortaya çıkan akış teorisine göre; birey, içinde bulunduğu faaliyetin zorluğu ve faaliyeti gerçekleştirebilme yeteneği arasında dengede kaldığı sürece faaliyete karşı motivasyonu artacaktır (Csikszentmihalyi, 1990: 72-74). Söz konusu bu teorinin modeli şekil 1’de verilmektedir.

Şekil 1. Akış Modeli

Kaynak. M. Csikszentmihalyi, 1990, Flow: The Psychology of Optimal Experience, s.74 kitabından Türkçe'ye uyarlanmıştır.

Şekil 1'de verilen "Akış Modeli"ne göre; bireyin faaliyeti sürdürmesi ya da faaliyeti bırakması iki değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden birisi yürütülen etkinliğin zorluk derecesi, diğeri ise bireyin sahip olduğu yeteneklerdir. Şekil 1'de de gösterildiği üzere; eğer birey, zorluk derecesi düşük bir etkinlikte düşük yeteneğe sahipse A₁ noktasında konumlanacaktır. Bu nokta, genellikle etkinliğe ilk başlama aşaması olarak ifade edilebilir. Bu noktada birey, etkinliğin gerektirdiği yeteneklerini geliştirmeye çalışacağından akış kanalı içinde kalır ve faaliyete ilgi duyar (Csikszentmihalyi, 1990: 72-74).

Eğer birey, zorluk derecesi düşük bir etkinlikte yüksek yeteneğe sahipse A₂ noktasında konumlanacaktır. Bu noktada birey, etkinliğin gerektirdiği yeteneklerden fazlasına sahip olduğu için etkinlikte alacağı tatmin düzeyi düşük olacak ve can sıkıntısı yaşayacaktır. Böyle bir durumda etkinliğin zorluk derecesi arttırılırsa birey A₄ konumuna geçiş yaparak akışa tekrar dâhil olacaktır. A₄ noktasındaki birey yetenekli olsa dahi etkinliğin zorluk seviyesi de yüksek olacağı için etkinliği sürdürmeye devam edecektir. Ancak birey etkinliğin zorluk

seviyesini arttırmak yerine etkinlik türünü değiştirirse tekrar A₁ noktasına dönecektir. Birey, A₁ noktasındayken etkinliğin zorluk seviyesi arttırılırsa birey yine akıştan çıkacak ve can sıkıntısı yerini endişeye bırakacaktır. Çünkü birey sahip olduğu yetenekleri geliştiremeden daha zor bir seviyeyle karşılaştığında başaramama endişesine sahip olabilir. Böyle bir durumda da tekrar akışa girmek için yeteneklerini geliştirmeye çalışacaktır (Csikszentmihalyi, 1990: 75).

Akış teorisinin açıklamaya çalıştığı bu durum, ilk kez ressamlar üzerinde gözlemlense de (Nakamura ve Csikszentmihalyi, 2009: 195) tiyatro oyuncularında da benzer bir durumun olduğu düşünülmektedir. Çünkü tiyatro oyunu, resim gibi görsel bir eserin yanı sıra sözel ve işitsel de bir eser de sunabilmektedir. Her sanat eserinin farklılığı dikkate alındığında da zorluk seviyelerinin farklılaşacağı ve bireyin tiyatro oyunculuğunda akışta kalacağı öngörülebilir.

3. Yöntem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki herhangi bir topluluğa üye olan amatör ve profesyonel tiyatro oyuncuları oluşturmaktadır. Türkiye'deki tiyatro oyuncularının kesin bir istatistiği bulunmamasına rağmen Tiyatrolar Bilgi Teknolojileri verilerine göre (2019) Türkiye'de 786 tiyatro topluluğu bünyesinde 31.156 tiyatro oyuncusu kaydı bulunmaktadır. Araştırma kapsamında değerlendirilen tiyatro oyuncularının tamamına doğrudan ulaşılammış ve menajerleriyle iletişime geçilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi evrenin kesin olarak kestirilemediği, evrendeki bireylere ulaşmadaki etiksel ve/veya niteliksel kısıtların bulunduğu durumlarda kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005: 133). Tiyatro oyuncularına doğrudan ulaşmadaki kısıttan ve tiyatro oyuncu sayısının nispeten azlığından dolayı kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminin seçilmesindeki bir diğer etmen ise araştırmanın evrenini herhangi bir tiyatro topluluğuna üyeliği bulunan tiyatro oyuncuları oluşturması ve örneklem grubuna seçilen tiyatro oyuncularının niteliksel açıdan tespitinin zorluğudur. Bu kapsamda 527 kişiye ulaşılmış, ancak eksik ve hatalı doldurulan anketler araştırma kapsamı dışında tutulduğu için 520 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma nicel olarak kurgulandığı için veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, internet ortamında oluşturulmuş ve bireylerin çevrimiçi olarak doldurulması sağlanmıştır. Veriler Ekim-Kasım 2019 ayları arasında toplanmıştır. Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bireylerin tiyatroya katılım süresi ve tiyatroya katılım amacına ek olarak demografik faktörlerin belirlenmesine yönelik 7 ifadeli soru formu, ikinci bölümde

Pavot ve Diener (1993) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması ise Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılan 5 ifadeli 'Yaşam Doyumu Ölçeği', üçüncü bölümde ise Beard ve Raghep (1980) tarafından geliştirilen ve Sevil (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan 24 ifadeli 'Boş Zaman Tatmini Ölçeği' araştırmaya katılanlara yöneltilmiştir. Boş zaman tatmini ölçeği ve yaşam doyumu ölçeği, 1 "kesinlikle katılmıyorum ve 5 "kesinlikle katılıyorum" şeklinde düzenlenmiş 5'li likert tipinde ölçeklerdir. Ölçeklerin puanlandırılması ise 5 tatmin düzeyi en yüksek, 1 tatmin düzeyi ise en düşük şeklindedir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere çeşitli istatistiki testler uygulanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan tiyatro oyuncularının demografik faktörlerinin betimlenmesi amacıyla betimleyici testler (frekans, yüzde) yapılmıştır. Kullanılan boş zaman tatmini ölçeğindeki alt faktörlerin belirlenebilmesi için açımlayıcı faktör testi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör testi, bir ölçeğin geliştirilme sürecinde veya geliştirilmiş bir ölçeği araştırmasında kullanan araştırmacının farklı örneklem kullanması durumunda farklı sonuçlara ulaşım ulaşamayacağını bilemediği durumlarda kullanılabilir (Uyumaz, Dirlik ve Çokluk, 2016). Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerinin belirlenmesi amacıyla aritmetik ortalama testi uygulanmıştır. Tiyatro oyuncularının demografik özelliklerine göre boş zaman tatmin düzeylerindeki ve yaşam doyumu düzeylerindeki farklılıkların ortaya koyulması için bağımsız iki örnek t-testi ve varyans testi uygulanırken ve boş zaman tatmin düzeyleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için ise korelasyon testi uygulanmıştır.

4. Bulgular

Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumu düzeyleri üzerine yürütülen bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin veriler frekans ve yüzde testleriyle betimlenmiştir. Söz konusu bu bulgular Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Tiyatro Oyuncularının Demografik Özellikleri ve Diğer Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Testi Bulguları

Demografik Özellikler ve Diğer Bilgiler		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	201	38,7
	Kadın	319	61,3
Medeni durum	Evli	58	11,2
	Bekâr	462	88,8
Gelir seviyesi	Düşük gelir	149	28,7
	Orta gelir	360	69,2
	Yüksek gelir	11	2,1
Tiyatroya katılım süresi	1-3 yıl	354	68,1
	4-6 yıl	92	17,7
	7-9 yıl	32	6,2
	10 yıl ve üzeri	42	8,1
Tiyatroya katılım amacı	Hobi amaçlı	423	81,3
	İş amaçlı	97	18,7
Toplam		520	100

Söz konusu bu test sonucunda araştırmaya katılan tiyatro oyuncularının çoğunluğunun (%61,3) kadın olduğu ve %88,8’inin bekâr olduğu ifade edilmiştir. 149 tiyatro oyuncusu

“düşük gelir” düzeyine sahipken sadece 11 tiyatro oyuncusunun yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan tiyatro oyuncularının büyük çoğunluğu (%68,1) “1-3 yıl” boyunca tiyatroya katılırken, %8,1’i ise 10 yıl ve üzeri boyunca tiyatroya katıldıklarını ifade etmiştir. Öte yandan bu bireyler içerisinde 423’ü tiyatroyu hobi amaçlı yaptığını belirtirken 97’si ise iş amacıyla profesyonel olarak yaptığını belirtmiştir.

Yapılan açımlayıcı faktör testi sonuçlarına göre boş zaman tatmininde 4 alt faktör belirlenmiştir. Bu faktörler Tablo 2’de görselleştirilmiştir.

Tablo 2. Boş Zaman Tatmini Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Testi Bulguları

	Boş Zaman Tatmini Ölçeği İfadeleri			
	F1	F2	F3	F4
Psikolojik, eğitsel, dinlenme tatmini	2. Boş zaman etkinlikleri bana öz güven verir.	,885		
	3. Boş zaman etkinlikleri bana başarı duygusu verir.	,793		
	4. Boş zaman etkinliklerinde birçok farklı becerilerimi kullanırım.	,790		
	1. Boş zaman etkileri benim çok ilgimi çeker.	,717		
	6. Boş zaman etkinlikleri yeni şeyler deneme fırsatı yaratır.	,693		
	5. Boş zaman etkinlikleri bilgimi artırır.	,681		
	7. Boş zaman etkinlikleri kendimi tanımama yardımcı olur.	,560		
	13. Boş zaman etkinlikleri rahatlamama yardımcı olur.	,543		
	16. Boş zaman etkinliklerini yapmaktan hoşlandığım için ilgilenirim.	,534		
	15. Boş zaman etkinlikleri duygusal yönden iyi olmama neden olur.	,500		
	20. Boş zaman etkinlikleri sağlıklı olmama yardımcı olur.	,430		
	14. Boş zaman etkinlikleri stres atmama neden olur.	,351		

Estetik tatmini	24. Boş zaman etkinliklerine katıldığım yerlerin tasarımı iyidir.	,824
	23. Boş zaman etkinliklerine katıldığım yerler güzeldir	,807
	22. Boş zaman etkinliklerine katıldığım yerler ilgi çekicidir	,788
	21. Boş zaman etkinliklerine katıldığım yerler temizdir.	,684
Sosyal tatmin	11. Boş zaman etkinliklerinde tanıdığım bireyleri samimi bulurum.	,823
	10. Boş zaman etkinlikleri insanlarla yakın ilişki kurmama yardımcı olur.	,716
	12. Boş zaman etkinlikleri yapmaktan zevk duyan insanlarla kendimi aynı görürüm.	,648
	9. Boş zaman etkinlikleri sayesinde insanlarla sosyal iletişimim artar.	,591
	8. Boş zaman etkinlikleri insanları daha iyi tanıma fırsatı verir.	,538
Fizyolojik tatmin	18. Boş zaman etkinliklerini fiziksel uygunluğum için yaparım.	,729
	17. Fiziksel olarak katıldığım boş zaman etkinlikleri beni yorar/zorlar.	,685
KMO: ,932		
Açıklanan Varyans: %57,549		
Cronbach's Alpha: ,907		

Açımlayıcı faktör sonuçlarına göre ölçekte 19. İfade ‘boş zaman etkinlikleri beni dinçleştirir’ birden fazla faktöre yüklendiği için ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekteki ‘1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 20’ ifadeler psikolojik, eğitsel, dinlenme tatminini; ‘21, 22, 23, 24’ ifadeler estetik tatminini; ‘8, 9, 10, 11, 12’ ifadeler sosyal tatmini ve ‘17, 18’ ifadeler fizyolojik tatmini ifade etmektedir. Cronbach (1951)’a göre bir ölçeğin güvenilir sayılabilmesi için Cronbach Alpha katsayısı 0.70 ve üzerinde olması gerekmektedir. Yapılan güvenilirlik testi sonucunda ise

Cronbach's Alpha katsayısı ,907 olarak tespit edilmesinden ötürü ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Araştırmaya dâhil olan tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerini belirleyebilmek amacıyla aritmetik ortalama testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Tiyatro Oyuncularının Boş Zaman Tatmin Düzeyleri ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Belirlenmesine İlişkin Aritmetik Ortalama Testi

Değişken	Standart sapma	En düşük değer	En yüksek değer	Ortalama
Psikolojik, eğitsel ve dinlenme tatmini	,51153	1	5	4,1838
Estetik tatmin	,64251	1	5	3,6617
Sosyal tatmin	,57485	1	5	4,0741
Fizyolojik tatmin	,76463	1	5	2,8105
Yaşam doyumu	,75619	1	5	2,9790

Tablo 3'te görüldüğü üzere tiyatro oyuncularının psikolojik, eğitsel ve dinlenme tatmin düzeyleri 4,1838, estetik tatmin düzeyleri 3,6617, sosyal tatmin düzeyleri 4,0741, fizyolojik tatmin düzeyleri 2,8105 ve yaşam doyumu düzeyleri ise 2,9790 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle bireylerin psikolojik, eğitsel dinlenme, estetik ve sosyal tatmin düzeyleri ortalamanın üzerinde kabul edilebilirken fizyolojik tatmin düzeyi ile yaşam doyumu düzeylerinin ortalamanın altında olduğu kabul edilebilir. Tiyatro oyunculuğu gibi bir sahnedan ziyade açık alan rekreasyonuna katılanların boş zaman tatmini, alt boyutlarının tamamında orta değer olan 3'ün üzerinde kaldığı saptanmıştır (Demiral, 2018). Literatürde yer alan çalışmaların bulguları bu araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Örneğin Sönmezoğlu, Polat ve Aycan da (2014) gençlik merkezi üyelerinde de orta değer üzerinde bir tatmin düzeyinin olduğunu tespit etmişlerdir. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir diğer çalışmada (Ardahan ve Lapa, 2010) da aynı sonuçlar elde edilirken erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre tatmin düzeylerinin yüksek olduğu ortaya koyulmuştur.

Tiyatro oyuncularının demografik özellikleri ve diğer bilgilerine göre boş zaman tatmin düzeyleri ve yaşam doyumu düzeylerindeki farklılıkları belirlemek amacı ile bağımsız iki örnek t-testi ve varyans (ANOVA) testi yapılmıştır. Söz konusu bu bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Gelir Seviyesine Göre Boş Zaman Tatmin ve Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Varyans (ANOVA) Testi Sonuçları

Değişkenler	Ortalama			p
	Düşük Gelir	Orta Gelir	Yüksek Gelir	p< ,050
Fizyolojik tatmin	4,0968	4,0581	4,2909	,022
Yaşam doyumu	2,9562	2,7528	2,7273	,000

Yapılan test sonucunda demografik özellikleri içerisinde yalnızca gelir durumu ile fizyolojik boş zaman tatmin düzeyi ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin diğer bireylere göre, düşük gelir seviyesine sahip bireylerin ise orta gelir seviyesine sahip bireylere göre daha yüksek fizyolojik boş zaman tatmin düzeylerine sahip olduğu söylenebilir. Buna karşın yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin yaşam doyumu, diğer bireylere göre daha düşük iken diğer gelir gruplarına göre en yüksek yaşam doyumuna sahip bireylerin düşük gelirli bireyler olduğu tespit edilmiştir. Gelir durumu dışındaki diğer özelliklerde herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Yapılan bir çalışmada (Yaman, Akgül, Karaman, Ayyıldız ve Karaküçük, 2016) gençlik merkezi aktivitelerine katılan yüksek gelirli bireylerin diğer gelir gruplarına göre daha yüksek psikolojik tatmin sağladığı ortaya konulmuştur. Buna ek olarak rekreatif dans aktivitesine katılan bireylerin de eğitim, dinlenme, sosyal ve psikolojik tatmin düzeylerinin gelir duruma göre farklılaştığı belirlenmiştir (Ayyıldız ve Gökyürek, 2016). Bu çalışmada ise fizyolojik tatmin düzeyi dışında herhangi bir boş zaman tatmini alt boyutunda farklılaşma bulunamamıştır. Dolayısıyla incelenen çalışmalarla bu çalışmanın bulguları örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması amacıyla yapılan korelasyon testi Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5. Tiyatro Oyuncularının Boş Zaman Tatmin Düzeyleri ile Yaşam Doymu Düzeylerine İlişkin Korelasyon Testi Sonuçları

Yaşam doymu ile ...	Pearson Korelasyon Katsayısı	P	Yorum
Psikolojik, eğitsel ve dinlenme tatmini	,205	,000	Pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
Estetik tatmin	,229	,000	Pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
Sosyal tatmin	,170	,000	Pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 5'e göre, yaşam doymu ile boş zaman tatmininin alt faktörlerinden psikolojik, eğitsel, dinlenme, estetik ve sosyal boş zaman tatmin düzeyleri arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile tiyatro oyuncularının yaşam doymu düzeyleri yükseldikçe boş zamanlarından aldıkları psikolojik, eğitsel, dinlenme, estetik ve sosyal tatmin düzeylerinde de bir yükselme bulunmaktadır. Araştırma kapsamında ortaya çıkan ilişkiyi Gül (2019), Huang ve Carleton (2003), Brown ve Frankel (1993), Kovacs (2007) ve Wang, Chen, Lin ve Wang (2008)'in çalışmaları da desteklemektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ile yaşam doymu düzeyleri üzerine yürütülen bu çalışmada 520 tiyatro oyuncusundan elde edilen veriler çeşitli testlere tabii tutulmuş ve bu testler sonucunda araştırma sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında “tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ne kadardır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla yapılan aritmetik ortalama testi sonucunda söz konusu ölçekte alınabilen en yüksek değer 5, en düşük değer 1 olduğu düşünüldüğünde tiyatro oyuncularının psikolojik, eğitsel ve dinlenme tatmin düzeyleri, sosyal tatmin düzeyleri ve estetik tatmin düzeyleri yüksek, fizyolojik tatmin düzeyleri ise orta değer altında kaldığı için düşük olarak kabul edilebilir. Literatürde yer alan bazı çalışmaların (Demiral, 2018; Sönmezoğlu, Polat ve Aycan, 2014; Ardahan ve Lapa, 2010) sonuçları incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Ancak fizyolojik tatmin bağlamında literatürde orta değer üzerinde bir değer yer alırken tiyatro oyuncularının fizyolojik tatmin düzeyleri orta değer altında bir değer almıştır. Tiyatro oyunculuğunun fiziksel olarak yoğun

bir çaba gerektiren ve dolayısıyla fiziksel olarak yorucu bir aktivite bütünü olması bu durumun temel sebebi olarak görülebilir.

Araştırma kapsamında “tiyatro oyuncularının yaşam doyum düzeyleri ne kadardır?” sorusuna istinaden yapılan aritmetik ortalama testi sonucunda yaşam doyum düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Japonya’da sanatsal deneyime sahip bireylerde yaşam doyum düzeyleri 3,48 (Lida, 2019) olarak tespit edilmiştir. Öte yandan sanat eğitimi alan bireylerin sanat eğitimi almayan bireylere göre daha yüksek yaşam doyum düzeyine sahip olduğu ortaya koyulmuştur (Kanat ve Dikkaya, 2015). Bu bilgilerden hareketle ister mesleki amaçla ister hobi amacıyla yapılsın sanatın, insan hayatını estetize etmesinden de kaynaklı olarak yaşama olan tatminlerini arttırabildiği ifade edilebilir.

Araştırmada yanıt aranan bir diğer soru da “tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri çeşitli demografik ve kişisel faktörlere göre farklılık göstermekte midir?” sorusudur. Bu kapsamda veri setine bağımsız iki örnek t-testi ve varyans testi uygulanmıştır. Testler sonucunda tiyatro oyuncularının fizyolojik tatmin düzeylerinin gelir seviyesine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre; yüksek gelir seviyesine sahip tiyatro oyuncularının orta ve düşük gelir seviyesine göre, orta gelir seviyesine sahip tiyatro oyuncularının ise düşük gelir seviyesine göre daha yüksek fizyolojik tatmin düzeylerinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda (Yaman vd. 2016; Ayyıldız ve Gökyürek, 2016; Ardahan ve Lapa, 2010) da boş zaman tatmin düzeylerinde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin boş zamanlarında yapabilecekleri etkinlik çeşitliliğinin de fazla olabilmesinden ve rekreasyona katılımda maddi kısıtlarla karşılaşmamalarından dolayı boş zaman tatmin düzeylerinin diğer gelir grubuna sahip bireylere göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu durumun tam tersi de düşük gelir düzeyine sahip bireyler için söylenebilir.

Araştırma kapsamında “tiyatro oyuncularının yaşam doyum düzeyleri çeşitli demografik ve kişisel faktörlere göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt vermek amacıyla veri setine bağımsız iki örnek t-testi ve varyans testi uygulanmıştır. Testler sonucunda tiyatro oyuncularının yaşam doyum düzeylerinin gelir seviyesine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre; düşük gelir seviyesine sahip tiyatro oyuncularının orta ve yüksek gelir seviyesine göre, orta gelir seviyesine sahip tiyatro oyuncularının ise yüksek gelir seviyesine göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmalar (Diener ve Biswas-Diener, 2002; Boyce, Brown ve Moore, 2010) yüksek gelir seviyesine sahip bireylerin diğer gelir gruplarına göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip

olduğunu savunmaktadır. Bu açıdan bu araştırma literatürdeki bilgilerle paralellik göstermemektedir. Düşük gelir seviyesine sahip bireylerin, gelir seviyesindeki düşüklüğe rağmen tiyatroyla ilgilenmeleri, tiyatronun yaşam kalitesini arttırıcı etkisi, literatürle olan söz konusu bu farklılığın temel sebepleri olarak görülmektedir.

Araştırma kapsamında yanıt aranan bir diğer araştırma sorusu ise “tiyatro oyuncularının boş zaman tatmin düzeyleri ile yaşam doyumları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusudur. Bu soruya yanıt vermek amacıyla yapılan korelasyon testi sonucunda tiyatro oyuncularının psikolojik, eğitsel ve dinlenme, estetik, sosyal tatmin düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Daha açık bir ifadeyle, tiyatro oyuncularının psikolojik, eğitsel ve dinlenme, estetik, sosyal tatmin düzeyleri yükseldikçe yaşam doyumu düzeyleri de artmaktadır. Literatürde yer alan mevcut çalışmaların (Gül, 2019; Huang ve Carleton, 2003; Brown ve Frankel, 1993; Kovacs, 2007; Wang, Chen, Lin ve Wang, 2008) sonuçları da bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Söz konusu bu çalışmalar da boş zaman tatmini ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ve etkiyi farklı örneklem üzerinde test etmişlerdir. Ancak bu çalışmada fizyolojik tatmin ve yaşam doyumu arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu açıdan da literatürdeki bilgilerden farklılaşmaktadır. Söz konusu bu farklılığın da tiyatronun fiziksel olarak da emek gerektiren bir aktivite olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öte yandan tiyatronun fiziksel mekân olarak kısıtlı bir sahnede icra edilmesi ve bu yüzden de tiyatro oyuncularının hareket imkânlarının kısıtlı olması da fizyolojik tatmin düzeylerini azaltıcı etmen olarak değerlendirilebilir.

İfade edilen tüm bu bilgilerden hareketle şu öneriler geliştirilmiştir.

- Rekreasyon uzmanları ile tiyatro paydaşları işbirliği yaparak orta ve düşük gelir seviyesine sahip bireylerin de yaşam doyumunu arttırmak amacıyla fizyolojik tatmin sağlayıcı programlar geliştirmelilerdir.
- Devlet yönetim organlarınca tiyatro oyuncularındaki yaşam doyumu düzeylerini arttıracak rekreasyon politikaları ve planlamaları oluşturulmalıdır.
- Tiyatro oyuncularının fiziksel aktivitelerinin nasıl geliştirilebileceğine dair bilimsel çalışmalar yürütülmelidir. Bu çalışmalar neticesinde elde edilen sonuçlarla devlet yönetim organlarınca, tiyatro oyuncularının fizyolojik tatminini ve boş zaman tatminini diğer alt boyutları bağlamında yetenek ve aktivite zorluğunu dengede tutarak sürekliliği sağlayıcı uygulamalar planlanmalıdır.

- Tiyatro oyunları gerek oyuncular gerekse de izleyiciler için tatmin sağlayıcı faaliyetlerdir. Tiyatro oyuncularının tatmin düzeylerinin düşmesi, izleyicileri de olumsuz yönde etkileyebilir. Dolayısıyla tiyatro ile ilgili platformlarda tiyatro oyuncularının boş zaman ve yaşam doyumu düzeylerini olumlu yönde geliştirilebilmesi amacıyla bu alandaki rekreasyon uzmanlarının istihdam edilmesi önerilmektedir.
- Bu çalışmanın sonuçlarının gelecek çalışmalara fikir vereceği düşünülmektedir. Bu kapsamda gelecek çalışmalarda da şiir, resim, heykel, müzik gibi sanat dallarında ve hatta oymacılık, filografi gibi zanaat dallarında da buna benzer araştırma konuları belirlenebilir.
- Farklı örneklem gruplarında boş zaman tatmini üzerine yapılan çalışmalar bibliyometrik analizle sistematik şekilde incelenip bu konudaki teorik temelleri atabilecek yeni çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Agate, R. J.,Zabriskie, B. R., Agate, T. S. vePoff, R. (2009). Family Leisure Satisfaction and Satisfaction with Family Life. *Journal of LeisureResearch*, 41(2), 205-223.
- Akgül, B. (2016). Rekreasyon ve Kentleşme. *Rekreasyon Bilimi*, S. Karaküçük (Eds.), Gazi Kitabevi, 295-312, Ankara.
- Akyıldız, M. (2013). Ciddi ve Kayıtsız Katılımcıların Kişilik Özellikleri İle Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Muğla.
- Altunışık, R. Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı (4. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Ardahan, F. ve Lapa, Y. T. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinsiyete ve Gelire Göre İncelenmesi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 21 (4), 129–136.
- Argan, M., Argan, M. T. ve Dursun, M. T. (2018). Examining Relationships among Well-Being, Leisure Satisfaction, Life Satisfaction and Happiness. *International Journal of Medical Research&Health Sciences*, 7(4), 49-59.
- Aslan, Z. (1993). Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi. *Ekoloji*, 8, 22-24.

- Ayyıldız, T. ve Gökyürek, B. (2016). Examination of Leisure Satisfaction Levels of Participating in Recreative Dance Activities. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport: Science, Movement and Health*, 16(2), 147-155.
- Beard, J. G. Ve Ragheb, M. G. (1980). Measuring Leisure Satisfaction, *Journal of Leisure Research*, 12(1), 20-33.
- Boyce, C. J., Brown, G. D. A. ve Moore, S. C. (2010). Money and Happiness: Rank of Income, Not Income, Affects Life Satisfaction. *Psychological Science*, 21(4), 471-475.
- Brown, B. A. ve Frankel, B. G. (1993). Activity Through the Years: Leisure, Leisure Satisfaction and Life Satisfaction. *Sociology of Sport Journal*, 10(1), 1-17.
- Bucker, C. A. (1972). *Foundations of Physical Education the C.U.*, Mosby Company, Saint Louise.
- Coman, L. ve Mihaita, N. (2019). Factors Influencing the Impact of Art on Life Satisfaction in the Population with Higher Education in Southern Romania. *8th International Conference: Synergies in Communication*, Bucharest, Romania Proceedingsbook (in: 39-49) :31 October – 1 November.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience (e-book)*. USA: Harper Collins E-Books.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Demiral, S. (2018). Açık Alan Rekreasyonuna Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi: Şavşat-Karagöl Örneği. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Batman.
- Diener, E. ve Biswas-Diener, R. (2002). Will Money Increases Ubjective Well-Being? A Literatüre Review and Guide to Needed Research. *Social Indicators Research*, 57, 119-169.
- Eruzun, C., ve Türkmen, M. (2018). Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarının Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkileri: Özel Spor Merkezleri Örneği. *Ankara*

Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(3), 196-203.

Francken, D. A. ve Van Raaij, W.F. (2018). Satisfaction with Leisure Time Activitie. *Journal of Leisure Research*, 13(4), 337-352.

Gordon, W. R. ve Caltabiano, M.L. (1996). Urban-Rural Differences in Adolescent Self-Esteem, Leisure Boredom, and Sensation-Seeking As Predictors of Leisure-Time Usage and Satisfaction. *Adolescence*, 31(124), 883-901.

Gül, T. (2019). Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Boş Zaman Tatmini. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 914-930.

Huang, C. Y. ve Carleton, B. (2003). The relationship among leisure participation, leisure satisfaction and life satisfaction of college students in Taiwan. *Journal of Exercise Science and Fitness*, 41(8), 129-132.

Johnson, A. H., Zabriskie, B. R. ve Hill B. (2006). The Contribution of Couple Leisure Involvement, Leisure Time, and Leisure Satisfaction to Marital Satisfaction, *Marriage&Family Review*, 40(1), 69-91.

Kanat, S. ve Dikkaya, A. (2015). Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(29), 145-158.

Kovacs, A. (2007). The Leisure Personality: Relationship Between Personality, Leisure Satisfaction and Life Satisfaction. Indiana University School of Health, Physical Education and Recreation, PhDThesis, USA.

Lapa, T. Y. (2013). Life Satisfaction, Leisure Satisfaction and Perceived Freedom of Park Recreation Participants. *Procedia –Social and Behavioral Sciences*, 93, 1985-1993.

Lida, S. (2019). Structure of Life Satisfaction from the Perspective of Art Experiences in Japan. *Palgra ve Communication*, 5(143), 1-8.

Liu, H. ve Walker, G. J. (2015). The Effects of Urbanization, Motivation, and Constraint on Chinese People'sleisure-Time Physical activity. *Leisure Sciences*, 37, 458-478.

Liu, H. ve Yu, B. (2015). Serious Leisure, Leisure Satisfaction and Subjective Well-Being of Chinese University Students. *Social Indicators Research*, 122, 159-174.

- Misra, R. ve McKean, M. (2000). College Students' Academic Stress and its Relation to Their Anxiety, Time Management, and Leisure Satisfaction. *American Journal of Health Studies*, 16(1), 41-51.
- Nakamura, J ve Csikszentmihalyi, M. (2009). Flow Theory and Research. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *Oxford Handbook of Positive Psychology (2. Edition)* içinde (195-206). New York: Oxford University Press.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. *Psychological Assessment* 5(2), 164-172.
- Pearson, M. Q. (1998). Job Satisfaction, Leisure Satisfaction, and Psychological Health. *The Career Development Quarterly*, 46(4), 416-426.
- Raghep, M. G. ve Griffith, C. A. (1982). The Contribution of Leisure Participation and Leisure Satisfaction to Life Satisfaction of Older Persons. *Journal of Leisure Research*, 14, 295-306.
- Riddick, C. C. , (1986). Leisure Satisfaction Precursors. *Journal of Leisure Research* 18(4), 259-265.
- Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S. ve Dzokoto, V. (2002). Culture, Personality, and Subjective Well-Being: Integrating Process Models of Life Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(4), 582-593.
- Sevil, T. (2015). Terapötik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisinin İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Eskişehir.
- Sneegas, J. J. (1986). Components of Life Satisfaction in Middle and Later Life Adults: Perceived Social Competence, Leisure Participation and Leisure Satisfaction. *Journal of Leisure Research*, 18, 248-258.
- Sönmez, M. (2016). İletişim ve Mutluluk İlişkisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sönmezoğlu, U., Polat, E. ve Aycan, A. (2014). Gençlik Merkezi Üyeleri ve Bazı Değişkenlere Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue-1, 219-229.

- Spiers, A. ve Walker, G. J. (2008). The Effects of Ethnicity and Leisure Satisfaction on Happiness, Peacefulness and Quality of Life. *Leisure Sciences*, 31(1), 84-99.
- Tiyatrolar Bilgi Teknolojileri. (2019, Eylül). Erişim adresi: <https://tiyatrolar.com.tr/tiyatro-topluluklari>.
- Torkildsen, G. (1992). *Leisure and Recreation Management* (3. Edition), London: E&FnSpon.
- Uyumaz, G., Dirlik E. M. ve Çokluk, Ö. (2016). Açımlayıcı Faktör Analizinde Tekrar Edilebilirlik: Kavram ve Uygulama. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 659-675.
- Wang, E. S. T., Chen, L. S. L., Lin, J. Y. C. ve Wang, M. C. H. (2008). The Relationship Between Leisure Satisfaction and Life Satisfaction of Adolescents Concerning Online Games. *Adolescence*, 43(169), 177-184.
- Wang, Y. C., Qu, H., Yang, J. Ve Yang, C. E. (2018). Leisure-work preference and hotel employees' perceived subjective well-being. *The Service Industries Journal*, 40(1-2), 110-132.
- Yaman, B., Akgül, B. M., Karaman, M., Ayyıldız, T. ve Karaküçük, S. (2016). Examination of Leisure Satisfaction Levels of Individuals Participating in Youth Center Activities. *Niğde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 10(3), 474-487.
- Yaşartürk, F., Akyüz, H., ve Karataş, İ. (2017). Rekreatif Etkinliklere Katılan Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zamanda Sıkılma Algısı ile Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2), 239-252.
- Yayla, Ö. ve Çetiner, H. (2019). Boş Zamanların Değerlendirilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Boş Zaman Tatminine Etkisi, *Turizm Akademik Dergisi*, 6(1), 219-228.